18/02/2021

Στα πέτρινα γεφύρια του Πηλίου και της Όθρυος

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Δημητριάδος και Αλμυρού

Ο φορέας πολιτισμού της Ιεράς Μητροπόλεων Δημητριάδος & Αλμυρού «Μαγνήτων Κιβωτός, για τη διάσωση του πολιτιστικού αποθέματος» είχε δρομολογήσει ένα φιλόδοξο εθελοντικό πρόγραμμα καταγραφής των πέτρινων γεφυριών του Πηλίου και της Όθρυος μέσω τρισδιάστατων μοντέλων, αξιοποιώντας την τεχνολογία laser scanner και drone.

Τα τοξωτά γεφύρια του Πηλίου και της Όθρυος, πολλά από τα οποία κατασκευάστηκαν κατά τον 18ο και 19ο αιώνα, αποτελούν και αυτά αξιόλογα έργα της λαϊκής αρχιτεκτονικής, με λεπτά τόξα, γερά βάθρα και με μεγάλη αισθητική αξία. Αρχικά, ήταν ξύλινα, αλλά αργότερα φτιάχνονταν από πέτρα, η οποία ήταν ανθεκτική, ομοιόμορφη, συμπαγής, χωρίς ρωγμές και με αντοχή στη διάβρωση. Πρώτα στηνόταν ο ξυλότυπος και, στη συνέχεια, η κατασκευή προχωρούσε παράλληλα σχηματίζοντας το τόξο.

Τα πέτρινα γεφύρια χαρακτηρίζονται από την καλαισθησία τους, την τολμηρότητα της κατασκευής τους, την απλότητά τους, την εναρμόνισή τους με το φυσικό περιβάλλον. Δείγματα της άριστης τεχνικής που κατείχαν οι Ηπειρώτες πρωτομάστορες, διακρίνονται σε μονότοξα, δίτοξα ή τρίτοξα, με πολλαπλά σχήματα και μορφές, που τις υπαγόρευαν κάθε φορά οι ιδιαιτερότητες και οι

δυσκολίες της κάθε κατασκευής.

Με αφορμή την κατάρρευση του πέτρινου γεφυριού της Τσαγκαράδας ξανά επανέρχεται το ζήτημα της ψηφιακής αποτύπωσης, της καταγραφής, της συντήρησης και της ανάδειξης αυτών των σπάνιων αρχιτεκτονικών μνημείων που αποτελεί τμήμα του πολιτιστικού αποθέματος της Μαγνησίας.

«Στο ίδιο βιβλίο του Νίκου Χαρατσή αλλά και στην έκδοση «Ζουπανιώτες Κουδαραίοι» του Σωτήρη Κάσσου υπάρχουν καταγεγραμμένα εξήντα έξι γεφύρια», όπως μας πληροφορεί η ανακοίνωση της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος και Αλμυρού. Χαραγμένες μαρτυρίες σε πέτρες βρέθηκαν στα γεφύρια του «Τοπάλη» και της «Τσαγκαράδας». Σύμφωνα με τον Ν. Χαρατσή «Το γεφύρι της «Τσαγκαράδας» βρίσκεται ανάμεσα στην Τσαγκαράδα και το Ξουρίχτι, μέσα στη μεγάλη ρεματιά του Μυλοπόταμου. Μέσα σ' αυτήν τη ρεματιά, εκατό μέτρα πιο χαμηλά από εκεί που περνάει η άσφαλτος, υπάρχει το γεφύρι της «Τσαγκαράδας». Είναι μονότοξο, μεγάλο και πολύ παλιό. Είναι χτισμένο με πελεκημένες πέτρες από σχιστόλιθο, και οι βάσεις του είναι γερά ριζωμένες πάνω σε συμπαγές βραχώδες έδαφος. Το στεφάνι της καμάρας αποτελείται από δύο σειρές με μακρόστενες πελεκημένες πέτρες. Σύμφωνα με τη γνώμη πολλών αρχαιολόγων, το πιθανότερο είναι να χτίστηκε το 1787»

Στο πλαίσιο του θεματικού έτους «Μάγνητες και φυσικό περιβάλλον» το 2020 ο φορέας πολιτισμού της Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος & Αλμυρού, «Μαγνήτων Κιβωτός, για τη διάσωση του πολιτιστικού αποθέματος» μετά την συλλεκτική έκδοση – ημερολογίου 2020, πήρε την απόφαση ότι πρέπει να συμβάλει στην ακριβή καταγραφή, διεπιστημονική μελέτη, προστασία και τέλος στην ανάδειξη των πέτρινων τοξωτών γεφυριών, που αποτελούν μοναδικά δείγματα της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας μας.

«Το εξαιρετικά ουσιαστικό αυτό θέμα εκτιμήσαμε ότι μπορεί να επιτευχθεί με μια συντονισμένη προσπάθεια, σε συνεργασία με την επιστημονική ομάδα του τοπογράφου μηχανικού Θανάση Μητσικώστα, «AirGeo Thanasis Mitsikostas & Partners», η οποία διαθέτει και τον κατάλληλο εξοπλισμό, προκειμένου για να αφήσουμε ένα έργο στη τοπική κοινωνία, και κατά την πάγια αντίληψή μας, να παρουσιάζουμε «παραδοτέα».

Στόχος, της προσπάθειας η δημιουργία τρισδιάστατων μοντέλων, με τη συνδυαστική χρήση των Laser Scanner και Drone. Το τρισδιάστατο μοντέλο, θα είναι πιστό αντίγραφο με ακρίβεια της τάξης των 4 χιλιοστών, από το οποίο μπορούμε να εξάγουμε όψεις, κατόψεις και τομές. Με τον τρόπο αυτό αρχικά

εκτιμήσαμε ότι θα δημιουργήσουμε ένα αρχείο με πραγματικό υλικό, το οποίο θα αξιοποιούσαμε εάν παρίστατο ανάγκη από μερική ή ολική καταστροφή κάποιου παραδοσιακού γεφυριού η συντήρηση ή πλήρης ανακαίνισή τους.

Απώτερος σκοπός η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αυτή παρουσιάζεται δια των παραδοσιακών πέτρινων γεφυριών του Πηλίου και η καταγραφή τους σε τρισδιάστατη μορφή.

Στο τέλος της όλης καταγραφής θα έχουμε το πλέον κατάλληλο αρχείο, έτσι ώστε, σε περίπτωση οποιασδήποτε πτώσης ενός γεφυριού, οι αρμόδιοι να έχουν στη διάθεση τους, ένα αρχείο με διαστάσεις, συντεταγμένες, εικόνες για να μπορούν άμεσα να ανακατασκευάσουν το συγκεκριμένο γεφύρι, όπως ακριβώς ήταν και προηγουμένως.

Όλα τα παραπάνω έρχονται στην επιφάνεια σήμερα με τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο με αφορμή τη κατάρρευση του πιο γνωστού ιστορικού πέτρινου μονότοξου γεφυριού του Πηλίου που χρονολογείται από το 1728, στην Τσαγκαράδα στο Πήλιο, καθώς οι θυελλώδεις άνεμοι ξερίζωσαν έναν πλάτανο ο οποίος έπεσε πάνω σε αυτό. Το τοξωτό γεφύρι βρίσκεται στην αρχή του χωριού και από εκεί ξεκινά το φαράγγι του Μυλοποτάμου, ενώ αποτελεί το παλαιότερο και πιο γνωστό γεφύρι του Πηλίου, με ένα χαρακτηριστικό οξυκόρυφο τόξο.

Αφού κατά πρώτον διατυπώσουμε την οδύνη μας για την κατάρρευση ενός ακόμη μνημείου της παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής, πρέπει και να εκφράσουμε την πλήρη ικανοποίησή μας για την δικαίωση της απόφασης που πήραμε και στις ενέργειες που έχουμε ήδη προβεί. Υπάρχει πλέον στο αρχείο μας μια πλήρη αποτύπωση του παραδοσιακού γεφυριού, με κάθε λεπτομέρειά του, έτσι ώστε να αποκατασταθεί όπως ακριβώς ήταν πριν την σημερινή του κατάρρευση. Δυστυχώς η πανδημία που ενέκυψε δεν μας επέτρεψε να ολοκληρώσουμε το σύνολο της προσπάθειάς μας.

Πλέον η πολιτεία και η τοπική αυτοδιοίκηση, έχοντας στα χέρια της τα ολοκληρωμένα στοιχεία της μελέτης, μπορεί να κατασκευάσει όπως ακριβώς ήταν το παραδοσιακό τοξωτό γεφύρι της Τσαγκαράδας, και η «Μαγνήτων Κιβωτός» με την «AirGeo Thanasis Mitsikostas & Partners», όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν να ολοκληρώσουν την εξαιρετική και άκρως αποτελεσματική αυτή πρωτοβουλία τους», αναφέρει χαρακτηριστικά η ανακοίνωση του πολιτιστικού οργανισμού της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος και Αλμυρού.